

**URSZULA MARKOWSKA-PRZYBYŁA
ZBIGNIEW PRZYBYŁA**

Akademia Ekonomiczna im. O. Langego we Wrocławiu

**POZIOM KONKURENCYJNOŚCI
A ZDOLNOŚĆ KONKURENCYJNA
REGIONÓW POLSKI.
ANALIZA PORÓWNAWCZA**

Abstract: The Level of Competitiveness Versus an Competition Ability of Polish Regions – Comparative Analize. In the article has been presented results of research into level of competitiveness and ability to competition of Polish regions. Although, in various studies problem of differentiation level of competitiveness and ability to competition is stressed, there is a lack detailed research in this subject. That become a reason this paper. There has been presented ranking of regions with respect to level of competitiveness and with respect to ability to competition as well as there has been made comparative analysis and results interpretation.

Wprowadzenie

W gospodarce kapitalistycznej głównym mechanizmem regulacji stosunków społeczno-gospodarczych jest rynek, co w konsekwencji prowadzi do zjawiska dysproporcji w poziomie rozwoju, dochodach we wszystkich przekrojach, w tym także w układzie przestrzennym. Międzyregionalne zróżnicowania występują również w Polsce. Obok województw, które w miarę dobrze zaadaptowały się do nowych warunków ustrojowych, istnieją znaczne, a w wymiarze ogólnym dominujące – obszary względnej depresji społeczno-ekonomicznej. Rozpiętości dotyczą m.in. wskaźników aktywności gospodarczej, bezrobocia, dekapitalizacji majątku trwałego, napływu inwestycji. Obniżaniu się efektywności gospodarczej w jednych, zwłaszcza tzw. regionach problemowych, towarzyszy wzrost innych. Problem konkurencyjności prze-

strzennej, w tym regionalnej staje się jednym z najważniejszych do rozstrzygnięcia, w płaszczyźnie praktycznej i teoretycznej.

Konkurencyjność można rozpatrywać jako stan oraz jako proces. W pierwszym przypadku oznacza ona ocenę zbiorczą cech podmiotu konkurującego, wykonaną na tle cech jego konkurentów. Konkurencyjność w układzie statycznym można także oceniać na podstawie osiągnięcia sukcesu. Konkurencyjność należy jednak rozpatrywać bardziej jako proces (w układzie dynamicznym, a nie statycznym), gdyż cechy podmiotów konkurujących są zmienne w czasie (w związku z tym zmieniają się ich zdolności do osiągania sukcesu), rywalizacja nie jest zazwyczaj jednorazowa, a raczej wielokrotna lub ciągła¹.

Konkurencyjność jednostek przestrzennych rozpatruje się w aspekcie statycznym i dynamicznym. Statyczne rozpatrywanie konkurencyjności danej jednostki przestrzennej sprowadza się do oceny stanu tej konkurencyjności, czyli pozycji konkurencyjnej (tzw. konkurencyjność wynikowa). Dynamiczne ujęcie konkurencyjności dotyczy przede wszystkim analizy czynników decydujących o długookresowej zdolności do konkurowania. Należy jednak pamiętać, że nie zawsze obniżenie poziomu konkurencyjności jest objawem obniżenia zdolności konkurencyjnej (zwanej również konkurencyjnością czynnikową). W sytuacji dokonywania zmian strukturalnych gospodarki (kraju lub regionu) w krótkim okresie przeobrażenia te mogą doprowadzić do obniżenia pozycji konkurencyjnej, w długim mogą jednak przynieść poprawę zdolności konkurencyjnej tej gospodarki. Nie jest także regułą, że podniesienie pozycji konkurencyjnej oznacza wzrost zdolności konkurencyjnej – forsowanie nieefektywnego eksportu czy ograniczanie importu może oznaczać wzrost udziału gospodarki regionu w światowym eksporcie, jednak działania te nie sprzyjają podnoszeniu zdolności konkurencyjnej gospodarki regionu (kraju) w dłuższej perspektywie. Niska pozycja konkurencyjna, związana z niekorzystną sytuacją w najbardziej podstawowych czynnikach (brak siły roboczej, wysokie ceny ziemi, brak zasobów naturalnych) może stać się wręcz przewagą w długim okresie, gdy wymaga to wprowadzania innowacji². W związku z tym Klamut i Passella³ stwierdzają, że za miarę wzrostu zdolności konkurencyjnej należy uznać nie tyle poprawę pozycji konkurencyjnej, ile

¹ J. Polski: *Zróżnicowanie konkurencyjności województw. „Człowiek i Środowisko”* 2001 nr 1.

² M. E. Porter: *Porter o konkurencji*. PWE 2001, Warszawa, s. 215-216.

³ M. Klamut, E. Passella: *Podnoszenie poziomu konkurencyjności regionów*, [w:] *Konkurencyjność regionów*, M. Klamut (red.). AE, Wrocław 1999.

umiejętność takiego ukształtowania struktury gospodarczej, która długookresowo gwarantuje efektywny, korzystny rozwój, zabezpieczający wysoki poziom dochodów realnych. Według innej definicji⁴, o dynamicznej konkurencyjności gospodarki świadczy zrównoważony i zgodny z postępującą ewolucją systemu gospodarki światowej rozwój społeczno-gospodarczy, którego rezultatem powinna być odpowiednio ukierunkowana ewolucja przewagi komparatywnej, będąca efektem zdolności konkurencyjnej gospodarki.

1. Diagnoza

W pracy podjęto próbę pomiaru poziomu konkurencyjności oraz zdolności konkurencyjnych regionów Polski.

Cechy charakteryzujące poziom konkurencyjności zawiera tab. 1, zaś cechy charakteryzujące zdolności konkurencyjne regionów prezentuje tab. 2).

Budując miernik syntetyczny poziomu konkurencyjności i zdolności konkurencyjnej kierowano się następującą przesłanką (co zostało wyrażone przyjętymi zestawami cech i ich strukturą udziałową w ostatecznym mierniku (ryc. 1 i 2)): poziom konkurencyjności w większym stopniu niż zdolność konkurencyjna bierze pod uwagę aspekty społeczne, wyższy poziom konkurencyjności to również wyższy poziom życia dla mieszkańców, gdyż taki jest ostateczny cel tej konkurencji. Natomiast miernik zdolności konkurencyjnej w większym stopniu uwzględnia aspekty gospodarcze – potencjał regionu – ludzki i gospodarczy – stanowi tu $\frac{2}{3}$ ostatecznej oceny. Potencjał regionu, jego jakość i struktura stanowią o czynnikach konkurencyjności tego regionu, a więc o zdolności do wygrywania konkurencji.

Po ustaleniu pierwotnego zestawu cech i zebraniu materiału statystycznego⁵ dla 2001 r., wartości cech wyrażane w jednostkach pieniężnych przeliczono na ceny stałe. Destymulanty zamieniono na stymulanty, a następnie zredukowano zbiór cech o zmienne, których średnia arytmetyczna współczynników zmienności dla dwóch okresów była mniejsza niż 0,13. Wyeliminowane w ten sposób zmienne zaza-

⁴ J. Misala: *Teoretyczne podstawy międzynarodowej konkurencyjności gospodarki narodowej*. Instytut Gospodarki Światowej. „Working Paper” Nr 141, SGH, Warszawa 1995, s. 4 i nast.

⁵ Źródłem danych statystycznych są: *Rocznik statystyczny województwa 1999, 2000, 2001, 2002, Rocznik statystyczny RP 1999, 2002*, dane GUS publikowane na stronie internetowej: www.stat.gov.pl; *województwa w latach 1995-2000*, dane Państwowej Agencji Inwestycji Zagranicznych.

Tabela 1

Cechy charakteryzujące poziom konkurencyjności regionów

1. Ochrona zdrowia i opieka społeczna
1.1. zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych
1.2. liczba zgonów na nowotwory na 100 tys. osób
1.3. lekarze na 10 tys. ludności
1.4. stomatolodzy na 10 tys. ludności
1.5. łóżka szpitalne na 10 tys. ludności
2. Demografia, kapitał ludzki
2.1. poziom urbanizacji – ludność w miastach jako % ludności ogółem
2.2. ludność w wieku produkcyjnym jako % ludności ogółem
2.3. saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 100 tys. mieszkańców
3. Warunki mieszkaniowe
3.1. powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²
3.2. mieszkania oddane do użytku na 1000 zawartych małżeństw
3.3. mieszkania zamieszkałe wyposażone w wodociąg w mieście jako % ogółu mieszkań w mieście
3.4. mieszkania zamieszkałe wyposażone w łazienkę w mieście jako % ogółu mieszkań w mieście
3.5. mieszkania zamieszkałe wyposażone w c.o. w mieście jako % ogółu mieszkań w mieście
3.6. mieszkania zamieszkałe wyposażone w wodociąg na wsi jako % ogółu mieszkań na wsi
3.7. mieszkania zamieszkałe wyposażone w łazienkę na wsi jako % ogółu mieszkań na wsi
3.8. mieszkania zamieszkałe wyposażone w c.o. na wsi jako % ogółu mieszkań na wsi
4. Oświata i wychowanie
4.1. liczba uczniów na 1 nauczyciela w:
4.1.1. szkołach podstawowych
4.1.2. gimnazjach
4.1.3. liceach ogólnokształcących
4.2. liczba uczniów na 1 pomieszczenie:
4.2.1. w szkołach podstawowych
4.2.2. w gimnazjach
4.2.3. w liceach ogólnokształcących
4.3. pracownie przedmiotowe jako procent pomieszczeń do nauczania w:
4.3.1. szkołach podstawowych
4.3.2. gimnazjach
4.3.3. liceach ogólnokształcących
4.4. poziom skolaryzacji uczniów szkół zawodowych
4.5. poziom skolaryzacji uczniów szkół średnich zawodowych i technicznych

4.6	poziom skolaryzacji uczniów liceów ogólnokształcących
4.7.	liczba studentów na 1000 mieszkańców
4.8.	miejsca w żłobkach na 1000 dzieci w wieku do 3 lat
4.9.	miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat
5.	Kultura, wypoczynek, sport, czas wolny
5.1.	księgozbiór na 1000 mieszkańców
5.2.	miejsca na widowni w stałej sali na 100 tys. mieszkańców
5.3.	widzowie i słuchacze na 100 tys. mieszkańców
5.4.	zwiedzający muzea na 100 tys. mieszkańców
5.5.	miejsca w kinach stałych na 100 tys. mieszkańców
5.6.	liczba klubów, domów kultury, świetlic na 1 mln mieszkańców
5.7.	miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców
6.	Rynek pracy
6.1	wskaźnik zatrudnienia
6.2	stopa bezrobocia w %
6.3.	bezrobocie długotrwale w % bezrobocia ogółem
7.	Bezpieczeństwo, warunki pracy
7.1.	poszkodowani w wypadkach przy pracy na 1000 zatrudnionych
7.2.	poszkodowani w wypadkach przy pracy w wypadkach ciężkich i śmiertelnych na 100 tys. zatrudnionych
7.3.	zatrudnieni w warunkach zagrożenia jako % ogółu badanej zbiorowości
8.	Stan i ochrona środowiska naturalnego
8.1.	wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska w % nakładów inwestycyjnych ogółem
8.2.	ścieki przemysłowe i komunalne nieoczyszczone na 1 km² w dan3
8.3.	emisja zanieczyszczeń pyłowych na 1 km ² w t
8.4.	emisja zanieczyszczeń gazowych na 1 km² w t
8.5.	odpady wytworzone w ciągu roku na 1 km² w t
8.6.	powierzchnia obszarów prawnie chronionych jako % powierzchni ogólnej
8.7.	parki, zieleńce, zieleń osiedlowa na 1 mieszkańca miast w m ²
8.8.	grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji jako % powierzchni
9.	Bezpieczeństwo publiczne
9.1.	przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. ludności
10.	Wynagrodzenia i dochody ludności
10.1	przeciętne miesięczne wynagrodzenie w zł
10.2	przeciętna miesięczna emerytura i renta z pozarolniczego systemu ubezpieczeń w zł
10.3	przeciętna miesięczna emerytura rolników indywidualnych w zł
10.4	dochód do dyspozycji na 1 osobę w stosunku do przeciętnych miesięcznych wydatków

10.5	dochody własne budżetów gmin, powiatów i województw na 1 mieszkańca w zł
11.	Struktura gospodarcza
11.1	pracujący w rolnictwie w % pracujących ogółem
11.2	pracujący w usługach w % pracujących ogółem
12.	infrastruktura, komunikacja, łączność
12.1.	ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków jako % ogólnej liczby ludności
12.2.	gęstość linii kolejowej w km na 100 km ²
12.3.	gęstość dróg w km na 100 km ²
12.4.	gęstość autostrad w km na km ²
12.5.	drogi dwujezdniowe jako % dróg ogółem
12.6.	drogi o ulepszonej nawierzchni jako % dróg ogółem
12.7	ofiary śmiertelne wypadków na 1 mln pojazdów
12.8.	ranni w wypadkach na 1 mln mieszkańców
12.9.	ruch pasażerski w portach lotniczych – przyjazdy na 1000 mieszkańców
12.10.	ludność w miastach obsługiwana przez komunikację miejską w % ogółu ludności miast
12.11.	abonenci na 1000 mieszkańców
12.12.	liczba ludności przypadająca na 1 placówkę pocztową
13.	Wydajność rolnictwa
13.1.	WDB w rolnictwie na 1 pracującego w zł
13.2.	plony zbóż z 1 ha
13.3.	plony ziemniaków z 1 ha w dt
13.4.	plony buraków cukrowych z 1 ha w dt
13.5.	produkcja żywca rzeźnego na 1 ha użytków rolnych w kg
13.6.	produkcja mleka na 1 ha w l
14.	Wydajność przemysłu
14.1.	WDB w przemyśle na 1 pracującego w zł
14.2.	produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w zł
15.	Wydajność w sektorze usług
15.1.	WDB w usługach na 1 pracującego w zł

plony zbóż z 1 ha – cechy wyeliminowane z badań w związku ze zbyt małą zmiennością
~~produkcja mleka na 1 ha w l~~ – cechy wyeliminowane z badań w związku ze zbyt dużą korelacją z cechami tej samej grupy (podgrupy)

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 2

Cechy charakteryzujące zdolności konkurencyjne regionów

1. Potencjał ludzki
1.1. Kapitał ludzki
1.1.1. ludność w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem
1.1.2. ludność w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem
1.1.3. przyrost naturalny na 1000 ludności
1.1.4. saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 100 tys. ludności
1.1.5. liczba pracujących na 1000 ludności
1.1.6. współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku powyżej 15 lat
1.1.7. saldo migracji wewnątrz wojewódzkich na 100 tys. ludności (mobilność ludności)
1.1.8. współczynnik skolaryzacji uczniów szkół zawodowych
1.1.9. współczynnik skolaryzacji uczniów szkół średnich zawodowych i technicznych
1.1.10. współczynnik skolaryzacji uczniów liceów ogólnokształcących
1.1.11. liczba studentów na 1000 mieszkańców
1.1.12. liczba studentów studiów dziennych na 1000 studentów ogółem
1.1.13. liczba uczniów szkół dla dorosłych na 1000 mieszkańców
1.2. Kapitał społeczny i instytucje
1.2.1. frekwencja wyborcza w %
1.2.2. liczba przestępstw na 10 tys. mieszkańców
1.2.3. honorowi krwiodawcy na 1000 mieszkańców
1.2.4. członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców
1.2.5. członkowie klubów na 1000 mieszkańców
1.2.6. członkowie klubów sportowych (w tym uczniowskich) na 1000 mieszkańców
1.2.7. ćwiczący w parafialnych klubach sportowych na 100 tys. mieszkańców
2. Potencjał gospodarczy i jego struktura
2.1. poziom zainwestowania
2.1.1. wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca w zł
2.1.2. nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł
2.2. potencjał finansowy
2.2.1. dochody własne jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca w zł
2.3. skuteczność transformacji
2.3.1. liczba podmiotów gospodarczych (REGON) na 1000 mieszkańców (bez spółek cywilnych i osób prowadzących działalność gospodarczą)
2.3.2. realna zmiana PKB <i>per capita</i> 1998-2000/1996-1998
2.3.3. liczba zarejestrowanych spółek z kapitałem zagranicznym w ogóle spółek prawa handlowego w %
2.3.4. liczba inwestorów z listy PAIZ
2.3.5. udział pracujących w sektorze prywatnym w %
2.4. struktura gospodarcza

2.4.1. pracujący w rolnictwie w % pracujących ogółem
2.4.2. pracujący w usługach w % pracujących ogółem
2.4.3. pracujący w sekcji J (pośrednictwo finansowe) na 1000 mieszkańców
2.5. innowacyjność
2.5.1. nakłady innowacyjne w przemyśle na 1 zatrudnionego
2.5.2. nakłady na działalność badawczo-rozwojową na 1 mieszkańca w zł
2.5.3. udział zatrudnionych w działalności badawczo-rozwojowej w ogólnej liczbie pracujących
2.6. infrastruktura techniczno-ekonomiczna
2.6.1. ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków jako % ogólnej liczby ludności
2.6.2. gęstość linii kolejowej w km na 100 km ²
2.6.3. gęstość dróg w km na 100 km ²
2.6.4. gęstość autostrad w km na km ²
2.6.5. drogi dwujezdniowe jako % dróg ogółem
2.6.6. drogi o ulepszonej nawierzchni jako % dróg ogółem
2.6.7. ofiary śmiertelne wypadków na 1 mln pojazdów
2.6.8. ranni w wypadkach na 1 mln mieszkańców
2.6.9. ruch pasażerski w portach lotniczych – przyjazdy na 1000 mieszkańców
2.6.10. ludność w miastach obsługiwana przez komunikację miejską w % ogółu ludności miast
2.6.11. abonenci na 1000 mieszkańców
2.6.12. liczba ludności przypadająca na 1 placówkę pocztową
3. Atrakcyjność regionu dla mieszkańców
3.1. Infrastruktura społeczna
3.1.1. Warunki mieszkaniowe
3.1.1.1. powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²
3.1.1.2. mieszkania oddane do użytku na 1000 zawartych małżeństw
3.1.1.3. mieszkania zamieszkane wyposażone w wodociąg w mieście jako % ogółu mieszkań w mieście
3.1.1.4. mieszkania zamieszkane wyposażone w łazienkę w mieście jako % ogółu mieszkań w mieście
3.1.1.5. mieszkania zamieszkane wyposażone w c.o. w mieście jako % ogółu mieszkań w mieście
3.1.1.6. mieszkania zamieszkane wyposażone w wodociąg na wsi jako % ogółu mieszkań na wsi
3.1.1.7. mieszkania zamieszkane wyposażone w łazienkę na wsi jako % ogółu mieszkań na wsi
3.1.1.8. mieszkania zamieszkane wyposażone w c.o. na wsi jako % ogółu mieszkań na wsi
3.1.2. instytucje oświaty i wychowania
3.1.2.1. miejsca w żłobkach na 1000 dzieci w wieku do 3 lat
3.1.2.2. miejsca w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat

3.1.2.3. liczba uczniów na 1 nauczyciela w:
3.1.2.3.1. szkołach podstawowych
3.1.2.3.2. gimnazjach
3.1.2.3.3. liceach ogólnokształcących
3.1.2.4. liczba uczniów na 1 pomieszczenie:
3.1.2.4.1. w szkołach podstawowych
3.1.2.4.2. w gimnazjach
3.1.2.4.3. w liceach ogólnokształcących
3.1.2.5. pracownice przedmiotowe jako procent pomieszczeń do nauczania w:
3.1.2.5.1. szkołach podstawowych
3.1.2.5.2. gimnazjach
3.1.2.5.3. liceach ogólnokształcących
3.1.3. instytucje ochrony zdrowia
3.1.3.1. lekarze na 10 tys. ludności
3.1.3.2. stomatolodzy na 10 tys. ludności
3.1.3.3. łóżka szpitalne na 10 tys. ludności
3.1.4. instytucje kultury, sztuki, możliwości wypoczynku
3.1.4.1. księgozbiór na 1000 mieszkańców
3.1.4.2. miejsca na widownie w stałej sali na 100 tys. mieszkańców
3.1.4.3. widzowie i słuchacze na 100 tys. mieszkańców
3.1.4.4. zwiedzający muzea na 100 tys. mieszkańców
3.1.4.5. miejsca w kinach stałych na 100 tys. mieszkańców
3.1.4.6. liczba klubów, domów kultury, świetlic na 1 mln mieszkańców
3.1.4.7. miejsca noclegowe na 1000 mieszkańców
3.2. Stan środowiska naturalnego
3.2.1. wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska w % nakładów inwestycyjnych ogółem
3.2.2. ścieki przemysłowe i komunalne nieoczyszczone na 1 km ² w dm ³
3.2.3. emisja zanieczyszczeń pyłowych na 1 km ² w t
3.2.4. emisja zanieczyszczeń gazowych na 1 km ² w t
3.2.5. odpady wytworzone w ciągu roku na 1 km ² w t
3.2.6. powierzchnia obszarów prawnie chronionych jako % powierzchni ogólnej
3.2.7. parki, zieleńce, zieleń osiedlowa na 1 mieszkańca miast w m ²
3.2.8. grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji jako % powierzchni

plony zbóż z 1 ha – cechy wyeliminowane z badań w związku ze zbyt małą zmiennością
produkcja mleka na 1 ha w l – cechy wyeliminowane z badań w związku ze zbyt dużą korelacją z cechami
tej samej grupy (podgrupy)

Źródło: Opracowanie własne.

czono szarym kolorem. Następnie zastosowano parametryczną metodę Hellwiga do eliminacji zmiennych nadmiernie skorelowanych ze sobą. Wyznaczono macierze korelacji dla każdej podgrupy dla obu okresów. Za krytyczną wartość współczynnika korelacji, będącego kryterium stopnia skorelowania r^* przyjęto, podobnie jak w przypadku poziomu konkurencyjności – 0,7. Cechy centralne i izolowane tworzą zbiór cech diagnostycznych. Pozostałe zaś zostały wyeliminowane z dalszych badań, a w tabelach zaznaczono jej przez przekreślenie.

W następnym kroku dokonano normalizacji zmiennych stosując przekształcenie ilorazowe. Na podstawie znormalizowanych wartości zmiennych obliczono wartości z_i miary syntetycznej określającej poziom oraz zdolność konkurencyjną. Wartości te ustalono jako średnie ważone wartości zmiennych syntetycznych wyznaczonych dla rozpa-

trywanych grup cech, zgodnie ze wzorem: $z_i = \sum_{k=1}^r w_k z_{ik}$, gdzie:

r – liczba zmiennych syntetycznych cząstkowych, k – numer zmiennej syntetycznej cząstkowej, w_k – waga zmiennej syntetycznej cząstkowej.

Wyniki obliczeń przedstawione zostały w tabelach 3 i 4.

Poziom główny	Poziom pierwszy	
	miernik	waga
Poziom konkurencyjności	1. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	1/15
	2. Demografia, kapitał ludzki	1/15
	3. Warunki mieszkaniowe	1/15
	4. Oświata i wychowanie	1/15
	5. Kultura, wypoczynek, sport, czas wolny	1/15
	6. Rynek pracy	1/15
	7. Bezpieczeństwo, warunki pracy	1/15
	8. Stan i ochrona środowiska naturalnego	1/15
	9. Bezpieczeństwo publiczne	1/15
	10. Wynagrodzenia i dochody ludności	1/15
	11. Struktura gospodarcza	1/15
	12. infrastruktura, komunikacja, łączność	1/15
	13. Wydajność rolnictwa	1/15
	14. Wydajność przemysłu	1/15
	15. Wydajność w sektorze usług	1/15

Ryc. 1. Schemat budowy miernika poziomu konkurencyjności regionów

Źródło: Opracowanie własne.

Poziom główny	Poziom pierwszy		Poziom drugi		Poziom trzeci	
	miernik	waga	miernik	waga	miernik	waga
zdolność konkurencyjna	1. Potencjał ludzki	1/3	1.1. kapitał ludzki	1/2		
			1.2. kapitał społeczny i instytucje	1/2		
	2. Potencjał gospodarczy	1/3	2.1. poziom zainwestowania	1/6		
			2.2. potencjał finansowy	1/6		
			2.3. skuteczność transformacji	1/6		
			2.4. struktura gospodarcza	1/6		
			2.5. innowacyjność	1/6		
			2.6. infrastruktura techniczno-ekonomiczna	1/6		
	3. Atrakcyjność regionu dla mieszkańców	1/3	3.1. infrastruktura społeczna	3/5	3.1.1. warunki mieszkaniowe	1/4
					3.1.2. instytucje oświaty i wychowania	1/4
					3.1.3. instytucje ochrony zdrowia	1/4
					3.1.4. instytucje kultury, sztuki, możliwości wypoczynku	1/4
			3.2. stan środowiska naturalnego	2/5		

Ryc. 2. Schemat budowy miernika zdolności konkurencyjnej regionów – wpływ zmiennych syntetycznych cząstkowych na miernik zdolności konkurencyjnej

Źródło: Opracowanie własne.

W celu zobrazowania wyników obliczeń przedstawiono je na ryc. 3 i 4.

Dane ilustrujące konkurencyjność oraz zdolności konkurencyjne polskich regionów w 2001 r. pozwalają stwierdzić:

- wysokie zróżnicowanie wskaźników poziomu konkurencyjności regionów wahające się w granicach od 1,24 (woj. mazowieckie) do 0,84 (woj. świętokrzyskie oraz warmińsko-mazurskie); wskaźnik poniżej 1,00 cechuje aż 9 regionów;
- wysokie zróżnicowanie wskaźników zdolności konkurencyjnej regionów, zamykające się w granicach od 1,18 (woj. mazowieckie) do

Tabela 3

Poziom konkurencyjności regionów Polski (taksonomiczny miernik rozwoju – miara bezwzorcowa)
oraz zmienne określające ten poziom w 2001 r.

Wyszczególnienie	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	Demografia, kapitał ludzki	Warunki mieszkaniowe	Oświata i wychowanie	Kultura, wypoczynek, sport, czas wolny	Rynek pracy	Bezpieczeństwo i warunki pracy	Stan i ochrona środowiska naturalnego	Bezpieczeństwo publiczne	Wynagrodzenia i dochody ludności	Struktura gospodarcza	Infrastruktura, komunikacja, łączność	Wydajność rolnictwa	Wydajność przemysłu	Wydajność sektora usług	Poziom konkurencyjności
Dolnośląskie	1,03	1,00	1,18	1,11	1,02	0,60	0,87	0,90	0,91	1,15	1,18	1,55	1,11	1,22	1,01	1,06
Kujawsko-pomorskie	0,80	0,82	0,97	0,72	0,96	0,70	1,05	1,16	0,95	0,82	1,00	0,78	1,22	0,92	0,87	0,92
Lubelskie	1,07	0,47	0,76	1,00	0,74	1,51	1,16	0,88	1,25	0,63	0,71	0,79	0,67	0,76	0,76	0,88
Lubuskie	0,76	0,81	1,10	0,93	0,83	1,11	0,86	1,03	0,84	0,93	1,16	0,81	1,24	0,81	0,90	0,94
Łódzkie	1,09	0,87	0,74	1,13	0,74	0,68	1,14	0,85	1,12	0,93	0,89	0,99	1,02	0,75	0,67	0,91
Małopolskie	1,00	0,84	1,15	0,87	1,50	1,11	1,21	1,10	1,12	0,81	0,91	1,23	0,75	0,83	0,84	1,02
Mazowieckie	1,23	1,19	1,38	1,19	1,05	1,28	1,65	0,83	0,93	1,60	1,16	1,33	0,95	1,37	1,38	1,24
Opolskie	0,77	0,32	0,91	1,11	0,88	1,14	0,76	1,03	1,13	0,98	0,95	1,45	1,17	0,84	0,87	0,95
Podkarpackie	0,79	0,46	0,76	0,95	0,87	0,57	1,20	1,21	1,71	0,64	0,70	0,76	0,64	0,86	0,78	0,86
Podlaskie	1,13	0,70	0,87	1,11	0,88	0,90	1,12	0,96	1,29	0,66	0,81	0,73	0,84	0,84	0,91	0,92
Pomorskie	1,04	1,04	1,14	0,81	1,53	1,47	0,81	0,92	0,68	1,06	1,20	0,93	1,05	1,28	1,05	1,07
Śląskie	1,21	0,89	0,87	1,11	0,67	0,71	0,81	0,77	0,98	1,13	1,12	1,40	1,65	1,20	1,46	1,06
Świętokrzyskie	0,90	0,44	0,62	0,94	0,71	0,97	1,10	1,22	1,31	0,65	0,70	0,71	0,68	0,88	0,82	0,84
Warmińsko-mazurskie	0,63	0,64	0,94	0,92	1,06	0,38	0,84	1,08	0,87	0,80	1,04	0,70	1,36	0,71	0,69	0,84
Wielkopolskie	0,81	0,92	0,98	0,82	0,90	1,42	0,96	1,18	1,04	0,94	0,97	0,97	1,54	0,89	0,99	1,02
Zachodniopomorskie	0,91	0,94	1,23	1,10	1,71	1,20	0,83	1,01	0,79	0,97	1,25	0,84	1,69	0,96	0,96	1,09

Źródło: Obliczenia własne.

Zdolność konkurencyjna regionów Polski (taksonomiczny miernik rozwoju – miara bezwzorcową)
oraz zmienne określające ten poziom w 2001 r.

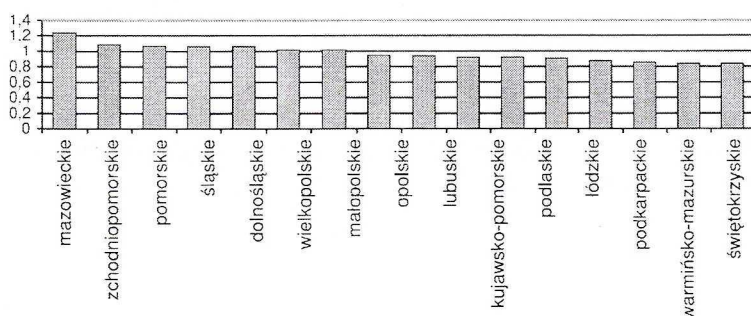
Wyszczególnienie	Kapitał ludzki	Kapitał społeczny i instytucje	Potencjał ludzki	Poziom zainwestowania	Potencjał finansowy	Skuteczność transformacji	Struktura gospodarcza	Innowacyjność	Infrastruktura techniczno-ekonomiczna	Potencjał gospodarczy i jego struktura	Infrastruktura społeczna	Stan środowiska naturalnego	Atrakcyjność regionu dla mieszkańców	Zdolność konkurencyjna
Dolnośląskie	0,92	1,08	1,00	0,96	1,15	1,28	1,09	0,98	1,55	1,17	1,07	0,90	1,00	1,06
Kujawsko-pomorskie	0,85	1,02	0,94	0,80	0,82	0,68	0,91	1,31	0,78	0,88	0,91	1,16	1,01	0,94
Lubelskie	0,74	1,14	0,94	0,81	0,63	0,50	0,73	0,80	0,79	0,71	0,86	0,88	0,87	0,84
Lubuskie	1,01	0,92	0,97	0,85	0,93	0,98	1,03	0,65	0,81	0,88	0,93	1,03	0,97	0,94
Łódzkie	0,27	1,10	0,69	0,88	0,93	0,90	0,87	0,83	0,99	0,90	0,93	0,85	0,90	0,83
Małopolskie	1,28	1,44	1,36	0,85	0,81	0,81	0,85	1,10	1,23	0,94	1,14	1,10	1,12	1,14
Mazowieckie	1,02	0,73	0,87	1,62	1,60	2,15	1,62	1,48	1,33	1,63	1,17	0,83	1,03	1,18
Opolskie	0,47	0,91	0,69	1,07	0,98	0,80	0,84	0,65	1,45	0,96	1,01	1,03	1,02	0,89
Podkarpackie	1,14	1,25	1,19	0,73	0,64	0,45	0,66	0,80	0,76	0,67	0,82	1,21	0,97	0,95
Podlaskie	0,95	1,03	0,99	0,86	0,66	0,53	0,81	0,76	0,73	0,72	0,97	0,96	0,97	0,89
Pomorskie	1,49	0,94	1,21	0,99	1,06	1,12	1,10	0,81	0,93	1,00	1,13	0,92	1,05	1,09
Śląskie	0,51	0,83	0,67	1,01	1,13	1,12	0,99	1,05	1,40	1,12	0,97	0,77	0,89	0,89
Świętokrzyskie	0,58	0,81	0,69	0,84	0,65	0,72	0,65	1,21	0,71	0,80	0,79	1,22	0,96	0,82
Warmińsko-mazurskie	1,21	1,01	1,11	0,82	0,80	0,68	0,88	0,44	0,70	0,72	0,91	1,08	0,98	0,94
Wielkopolskie	1,08	1,04	1,06	0,96	0,94	1,17	0,95	1,05	0,97	1,01	0,93	1,18	1,03	1,03
Zachodniopomorskie	1,24	1,03	1,13	1,01	0,97	1,07	1,05	0,55	0,84	0,91	1,21	1,01	1,13	1,06

Źródło: Obliczenia własne.

0,82 (woj. świętokrzyskie); w tym przypadku aż 10 regionów reprezentuje odpowiedni wskaźnik poniżej 1,00;

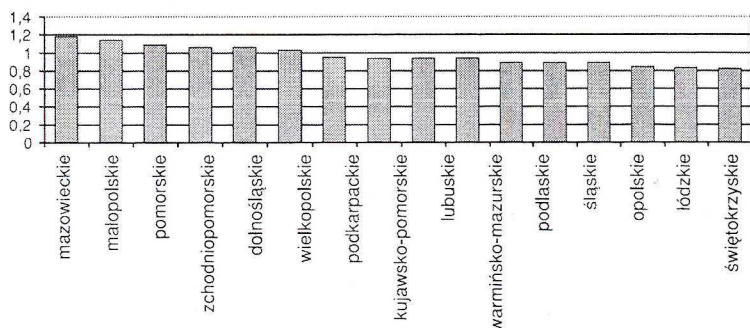
- wysoką zbieżność danych obrazujących, poziomu konkurencyjności oraz zdolności konkurencyjnej; w obu przypadkach do regionów o najkorzystniejszej sytuacji w przedmiocie badań należą woj. mazowieckie, pomorskie, zachodniopomorskie oraz dolnośląskie; najniższe pozycje obu wskaźników charakteryzują regiony świętokrzyski, lubelski, łódzki, warmińsko-mazurski.

Zaprezentowane dane potwierdzają znane na ogół wyniki zróżnicowania regionalnego Polski, gdzie główne obszary problemowe kon-

Ryc. 3. Poziom konkurencyjności regionów Polski w 2001 r. (Polska = 1)

Źródło: Na podstawie obliczeń własnych.

Ryc. 4. Zdolność konkurencyjna regionów Polski w 2001 r.

Źródło: Na podstawie obliczeń własnych.

centrują się w części północno-wschodniej i wschodniej kraju z istotnymi enklawami niedorozwoju czy stagnacji, np. woj. łódzkie itp.

Zakończenie

Diagnozowanie konkurencyjności regionalnej w aspekcie jej poziomu i zdolności konkurencyjnej, przy obecnym poziomie dysproporcji rozwojowych polskiego terytorium ma znaczenie kapitalne, także w wymiarze polityki inter- oraz intraregionalnej. W przypadku pierwszym chodzi o sprawcze działania państwa na rzecz łagodzenia różnic w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego całego kraju i jego regionów na tle uczestnictwa Polski w kształtowaniu „nowej przestrzeni europejskiej”. Drugi aspekt kojarzymy z niezbędną, w obecnych warunkach, koordynacją wysiłków instytucji centralnych oraz regionalnych na rzecz doskonalenia systemu polityki regionalnej, stymulującej działania na rzecz efektywnej konkurencyjności w polskiej przestrzeni społeczno-ekonomicznej.